SVB AVSPICIIS REGIIS
DISSERTATIONEM INAVGVRALEM MEDICAM
DE
SPIRITV VINI
EIVSQVE VSV ET ABVSV

PRAESIDE

D. D. IOH. WILH. ALBRECHT

ANAT. CHIRVRG. ET BOTAN. P. P. O.

PRO GRADV DOCTORIS OBTINENDO

DEFENDET AVTHOR

CHRISTOPH. HENRICVS PAPEN,

GOTTINGENSIS.

IN AVDITORIO REINHARTHINO AB HORA X. AD XII.
DIE III. DECEMBRIS M. DCCXXXV.

GOTTINGAE
Apud ABRAMVM VANDENHOECK, *Academiae Typographum.*

DISSERTATIO MEDICA

DE

SPIRITV VINI.

§. 1.

VInum nobis vocatur quicunque liquor, ex vegetabili idoneo fermentatione paratus, in deſtillatione dat Spiritum ardentem, aquae miſcibilem.

§. 2.

Eodem enim ſub nomine commode comprehenditur Vinum κατ' ἐξοχήν ſic dictum, Cereviſia, Hydromel, piraticum fermentatum & ſimilia, quae origine & dotibus affinia, ſimiles in deſtillatione fundunt ſpiritus. Id quod ubique locorum ab antiquis uſque temporibus idem vocabulum ſignificavit. Diodorus Siculus (*a*), Oſiris Rex, inquit, ſi quae tellus plantam Vitis non aleret, docuit ex hordeo po-

(a) *Lib. I.*

potum vini fragrantia & jucunditate non inferiorem conficere. HERODOTO (b) audit ζύθος οἶνος ἀπὸ κριθῆς γινόμενος: & Xenophonti οἶνος κρίθινος; & latiniſſime dixit CORNELIVS TACITVS (c): potus ex hordeo, aut frumento in quandam ſimilitudinem Vini corruptus (d).

§. 3.

Omne vinum conſtat ex Aqua, Terra, parte volatili oleoſa & ſale acido, quorum ſingulorum peculiaris indoles, & varie inter ſe miſcendorum proportio determinat diverſa Vini genera, & quicquid natura, vel arte inde parari ſolet.

§. 4.

Pars aquea, ut principium fluiditatis, menſtruum praebet reliquis partibus, in quo hae ſolutae & diffuſae debitam combinationem, motu fermentationis determinandam, ſubire poſſunt. Caeterum in omni vino eadem, nihil ad ſpecificum ſaporem, vel odorem conciliandum contribuit, ſed ſola quantitatis diverſitate meracum & debile vinum ingreditur.

§. 5. Quodſi

(b) *In Euterpe.*
(c) *De Moribus Germanorum.*
(d) *Vid.* BOERHAAVE *Element. Chemiae Tom. II. pag.* 168 & 192.

§. 5.

Quodſi enim ſuperflua pars aquae à vino ſeparatur ita, ut reliquarum partium illaeſa maneat mixtura, quod concentratione per congelationem fieri ſolet, color concentrati ſaturatior quidem, ſapor & odor fortiores, ſed eandem tamen, quam prius habebant, retinentes indolem obſervantur.

§. 6.

Terra tum quantitate, tum qualitate diverſis vini generibus ineſt varia, & videtur ab ejus ingenio & ſingulari cum acido & ſpiritu conſortio aliquatenus pendere ratio ſpecifici in quolibet vino odoris & ſaporis: quia acetum & ſpiritus, ſi ſeorſim ſpectantur ſingula, ex quocunque demum vino parentur, plane eadem, & ſibi ſimilis ubique deprehenduntur eſſe naturae.

§. 7.

Quin etiam coloris diverſitates ab eadem cauſa provenire exiſtimo; quia phlegma non minus, quam acetum & ſpiritus à vino ſegregata, limpida, & nullo colore tincta apparent; & praeterea ſatis conſtat, vinum eo majorem continere terrae quantitatem,

quo rubet obſcurius, & partibus auſteris, adſtringentibus ac roborantibus prae aliis eſt praeditum.

§. 8.

Quamvis acidum in notae vilioris Vino praecipue manifeſtis ſe prodere ſoleat ſignis, hoc tamen minus de ejus abundantia, quam ſpiritus ardentis, qui illud temperet, defectu teſtatur. Siquidem ex hujusmodi vino debili & aquoſo parum, ex generoſo vero & forti, multum acerrimi conficitur aceti; quod autem ante ſecundam fermentationem adeo hic latet ſubactum & mitigatum, ut deguſtantibus nullum omnino ſui praebeat indicium.

§. 9.

Quemadmodum vice verſa idem ſpiritus, poſt ſecundam fermentationem ab acido perdomitus, adeo ligatur, ut nihil propriae indolis amplius oſtendat, ſed inſerviat potius acuendo aceto; a quo deinde ſeparari iterum poteſt. Docent enim Chemici, in deſtillatione Sachari Saturni, ex ipſo Aceto Spiritum Vini ardentem parari poſſe.

§. 10.

Si a Vino optimi ſaporis Spiritus deſtillatione abſtrahitur,

ſtrahitur, tunc in cucurbita remanet liquor acidus & auſterus, qui a ſpiritu iterum affuſo ſemper quidem temperatur, ſed nunquam eundem gratum & vinoſum recuperabit ſaporem.

§. 11.

Ex quo patet, rationem ſpecifici Saporis Vinoſi in horum principiorum non tam indole cuique propria, quam ſingulari plane utriuſque combinatione, non niſi motu fermentationis efficienda, potiſſimum eſſe quaerendam.

§. 12.

Effectus Vini in corpus humanum, licet pro illius & hujus diverſitate, mire inter ſe differant, tamen revocari poſſunt ad quaedam capita. Sic deterioris conditionis Vinum, nec tamen aquoſum nimis, quale plerumque ſolet eſſe Miſnicum, Thuringicum & Franconicum, craſſiori diatheſi, & rudi adhuc partium textura praeditum, roborat quidem ventriculum & inteſtina, ſed ſanguinis orgaſmum cum moleſto acris caloris ſenſu plerumque excitat, neque favet promovendis ſe & excretionibus.

§. 13.

Vinum tenue & magis dilutum, acidiuſculum, ſimulque partium ſubtilitate potens, quale Rhenanum eſſe ſolet, roborat minus, acidum in corpore auget, calorem intendit, atque, dum partium tenuitate omnia penetrat, multum viſcidi ſtagnantis fundit, reſolvit, vias aperit, ſecretiones promovet, & virtute gaudet diuretica.

§. 14.

Vinum generoſum, dulce, in quo copia nobilis Olei, & multo calore elaborati Spiritus dominantur, quale Hiſpania & Hungaria largitur, momentanea refectione totum corpus perfundit, genus nervoſum roborat, materiam ſecernendis ſpiritibus ſuppeditat; abſorbet acidum ubicunque inveniat; atque evacuat per lenem diaphoreſin.

§. 15.

Vinum ex rubro nigricans, ſaporis grate auſteri & adſtringentis, qualis in ſic dicto *Pontac* deprehenditur, Syſtemati partium ſolidarum roborando dicatum eſt, & ſic morbis ab earum laxitate oriun-

dis

dis egregre medetur, adſtringit, ſiccat; & nimias moderatur evacuationes.

§. 16.

Propria eſt vis Vino inebriandi; unde mira in animo phaenomena; quae eleganter recenſet Orbis litterati Ornamentum, BOERHAAVE (*e*): Excitat temulentiam in ſpirituum, actionumque, animalium functione. Dum excitat, reficit, animat, exhilarat, jocis, luſibus, facundiae, carminibus, ſaltibus aptat; poſtea proprios cuique latentes affectus incendit, promit, abſcondita revelat; deinde ſenſus externos internoſque, ut & voluntarios motus turbat, debilitat, tollit, ut nec pes, neque manus, neque lingua, nec mens officium faciat. Tum Soporem, Paralyſin, Apoplexiam, mortem denique facit. Et Poetarum Princeps (*f*), dum de vini effectibus canit, ita rem exprimit:

- - - - - - - - - οἶνος
Ἠλεὸς, ὅς τ' ἐφέηκε πολύφρονά περ μάλ' ἀεῖσαι,
Καί θ' ἁπαλὸν γελάσαι, καί τ' ὀρχήσασθαι ἀνῆκεν,
Καί τι ἔπος προέηκεν ὅπερ τ' ἄῤῥητον ἄμεινον.

VI-

(*e*) *Element. Chemiae Tom. II. p.* 182.
(*f*) HOMERVS *Odyſſ.* ξ.

vinum
Stolidum, quod prudentiſſimum licet cantare facit,
Et dulce ridere, & ſaltare ſuadet,
Et verbum emittit, quod non dictum eſſet melius (g).

§. 17.

Si Vinum optimum deſtillatione exploramus, tum primo prodire videmus tenuiſſimum, pellucidum, ſpirituoſum, fragrantem, gratum ſapientem liquorem; hunc ſequitur alius, aquoſus, acidulus, albus, ingrati ſaporis & odoris ſeorſim excipiendus. In fundo vaſis remanet crama turbidum, obſcuri coloris, nauſeoſum olens, ſaporis acidi, auſteri, aquoſi; copioſum pro ſua quantitate deponens Tartarum.

§. 18.

Si Spiritus, quem prima deſtillatione dedit Vinum, deſtillatur denuo, leni igne, prodit ſpiritus purior, volatilior, fragrantior; remanet iterum in fundo vaſis humor aquoſus, acidus, mucidus, ſpiritu orbus. Quo ſaepius eadem operatio iteratur, eo ſemper purior aquiritur ſpiritus, minus aquae acidulae in vaſe relin-

(g) *Vide etiam concinnam horum effectuum enumerationem apud* PLINIVM *Hiſt. Nat. Lib. XIV. Cap.* 22.

relinquitur. Sed puriſſimum alcohol hac via obtinetur nunquam.

§. 19.

Ubi vero Spiritus Vini vulgaris tractatur in Balneo Mariae, & cum Sale marino rectificatur ea methodo, quae Boerhaavio deſcribitur (*h*), vel auxilio ſalis alcalini ab omni ſua aqua & acido liberatur, eodem authore (*i*), tunc obtinetur ſub nomine alcoholis perfecti, liquor, poſt aera leviſſimus; pellucidiſſimus; tenuiſſimus; ſimpliciſſimus; totus inflammabilis, ſine ullo fumo, abſque ulla relicta faece, procul omni foetore inter comburendum; maxime volatilis ſine ulla foece relicta, deſtillando immutabilis ſibi conſtans; maxime dilatabilis à calore; facillime ebulliens ad ignem; odore gratiſſimo; ſapore ſingulari grato (*k*).

§. 20.

Quia haec ultima & perfecta alcoholis depuratio non parum laboris ſibi poſcit & diligentiae, neque En-

(*h*) *Element. Chem. Tom. II. pag.* 198. *Ipſius Furni deſcriptionem & Iconem vid. ibid. Tom. I. p.* 891. 892.
(*i*) *Ibid. Tom. II. p.* 204. *ſeq.*
(*k*) *Ibid. pag.* 199.

Enchireſis omnibus nota fuit; hinc factum eſt, ut quidam Chemici, quod in ſuo alcohole, vulgari modo parato, & pro puriſſimo habito, ſemper notas acidi deprehenderent; hoc acidum ab alcohole inſeparabile, & materiam, ex qua producatur ſpiritus, & cauſam virtutis inebriantis eſſe exiſtimarent. Contra quos vero & experientia loquitur, & ſuo tempore docte non minus, quam copioſe diſputavit Vir ſingularis eruditionis RAMAZINI (*l*).

§. 21.

Eſt ſpiritus quidam ſubtilis, primae fermentationis proles, Blas Sylveſtre Helmontio vocatus, naturae nocentiſſimae. Neque enim hactenus ullum venenum adeo celere, adeo lethale, adeo ſubtile; repertum eſt. Si enim capaciſſimum dolium, plenum optimo fermentabili muſto in ſummo vigore ebullitionis, ſpiramento parvo in ſuperiori parte emiſerit hunc denſatum viae anguſtia Spiritum, atque robuſtiſſimus hominum, uno hauſtu per nares halitum hunc attraxerit, ipſo quidem illo momento, ſine ullo morbo, cadit mortuus. Si vero parum ejusdem ita ceperit, Apoplecticus labitur. Si minus iterum hauſerit, tum fatuus tota vita, ſenſu commu-

ni

(*l*) *De Morb. Opif. Cap.* 20.

ni ablato, vivit & vitae neſcius ipſe ſuae, aut Paralyticus ſit (*m*).

§. 22.

Hujus veneni ſemper aliquid latitat in vino reſiduum, manifeſtius in Spiritu Vino, ut arctius ibi collectum; unde ſolo vapore naribus excepto inebriant; quod iis accidere, qui in Regione Mutinenſi, ubi ampliſſimae officinae deſtillatoriae exſtructae ſunt, in parando Spiritu Vini verſantur, teſtatur RAMAZZINI (*n*). Et vulgo notum eſt, in Cellis, ubi multum Vini generoſi conditur, eos, qui Vino diffundendo operam dant, fieri temulentos.

§. 23.

Erit itaque vis inebriandi in Vino & ejus Spiritu à ſolo hoc Veneno vaporoſo; quod vero hic late diffuſum, & valde debilitatum, longe mitiores edit effectus, qui tamen ex illis gravioribus explicari & intelligi debent.

§. 24.

Alcohol purum, ſi

1) Partes animales ſolidas, ſuis canalibus fluida con-

(*m*) BOERHAAVE *Elem. Chem. Tom. II. p.* 180.
(*n*) *Loc. cit.*

continentibus inſtructas, contingit, tunc ſubito iſta fluida coagulat, canales arcte conſtringit, ex his duobus unum ſolidum facit, fibras exſiccat, contrahit, ſoliditatem totius auget, & diutiſſime conſervat à putredine.

2) Si affunditur ſanguini calenti adhuc, in hoc motum quendam undulatorium excitat, qui tamen variat pro ipſa ſanguinis diverſitate, & manifeſtior, judicio Ramazzini, oritur in eo, in quo acidum abundat (*o*); quem mox excipit ſanguinis congrumatio (*p*).

3) Si admiſcetur ſero ſanguinis, hoc prompte coagulatur in maſſam prius membranaceam, deinde ſenſim ſolidiorem, eodem modo, ac ſolet concreſcere ad ignem.

4) Si vaſis vulneratis, non nimis magnis, applicatur, ſtatim ſanguinem vulneri adhaerentem inſpiſſat, coagulat, fibras vaſis ſtringit, criſpat, aperturas claudit, & certiſſimo effectu ſiſtit haemorrhagiam.

5) Si adhibetur nervis laceris, punctis, diſciſſis, nudis, eos ſtatim adurendo quaſi ita adſtringit, ut non amplius transmittant ſuum liquidum, hinc ſtupore

(*o*) *Vid.* Ramazzani *l. c.*
(*p*) *Vid.* Bagliv *de Sanguine p.* 464.

pore affecti, ad motus & ſenſus exercitium fiant inepti.

6) Igni admotum ſubito & mirifice expanditur, facile incaleſcit, & citius, quam ullum aliud liquidum cognitum ebullit.

7) Si miſcetur cum acerrimo Spirituum Mineralium acido, oritur aeſtus, ebullitio, vapor uberrimus, evolabitque mox omne fere liquidum quam rapidiſſime, ex altiſſima quoque phiala, non ſine ingenti periculo ſuffocationis (*q*): quae ſimul digeſta & deſtillata aliquoties adeo ſe invicem temperant, ut exhibeant liquorem fragrantiſſimi & vinoſi odoris, qui antea in neutro erat, ſaporis grati, auſteriuſculi, vix acidi.

§. 25.

Extrinſecus applicatum alcohol valide exſiccat, vaſa, quousque ſe inſinuare poteſt, contrahit, liquida in iisdem coagulat. Nervorum extrema quae valet attingere, uno momento arefacit, contrahit, omni motu ſenſuque privat. Vnde liquet, quam imprudenter, ſaepe & infeliciter alcohol vel purum, vel cum Spiritibus aromaticis impraegnatum, idque calefactum,

(*q*) Boerhaave *l. c. p.* 395.

lefactum, pro fomentis adhibeatur, vel & vi frictionis adigatur extrinſecus, ad propoſita Chirurgica, addita & Camphora ſimilibuſque, in hoc Alcohole diſſolutis (*q*). Si vero idem aqua diluitur, tumque fomenti inſtar tepidi applicatur, cum pauco Sale Ammoniaco, & Aceto, forte praebet liquidum, quo vix aliud felicius coagula reſolvit, inſpiſſata diſcutit, gangraenoſa ſiſtit, a proſerptu cohibet, ſeparat putrida, & liquida, nimium deſtillantia, exſiccat (*r*).

§. 26.

Si cui vero haec phaenomenorum recenſio minus ad rem pertinere videretur, neganti, effectus alcoholis ſinceri applicari poſſe ad corpora eorum, qui potu Spiritus Vini vulgaris abutuntur; non deforet, quod reponam. Primo enim lubentiſſime largirer, hos liquores multum à ſe differre; illum ſcilicet puriſſimum, ſimpliciſſimum ab hoc, qui ex quatuor componitur partibus: eodem alcohole, aqua, acido & oleo quodam pauco foetidulo.

§. 27.

Deinde conſiderari vellem, trium partium, quae hic

(*q*) BOERHAAVE *l. c. p.* 200.
(*r*) *ibid. p.* 190.

hic accedunt, effectus vix tanti eſſe momenti poſſe, ut diſtingui mereantur ab iis, qui à quavis alia aqua, acido, aut oleo ſolis vel mixtis pendere obſervantur; adeoque hic temperatam quidem, & admiſtu aliorum debilitatam eſſe efficaciam, eandem tamen permanere agendi indolem; hinc, quod parum alcoholis ſubito efficit, hoc idem praeſtare Spiritum vulgarem, diutius & in majori copia adhibitum.

§. 28.

Immo vero etiam ratio docere videtur, a Spiritu Vini quamvis vulgari in Ore, Stomacho, Ventriculo & Inteſtinis, poroſa membrana cinctis, calore naturali in vapores reſoluto, primum avolare, & fere ſolum ſe penetrare in bibula vaſorum oſcula alcohol, fibras vaſorum contingere, humoribus miſceri, & hic proprios ſibi edere effectus; cum interim reliquae tres partes, fixiores, minus mobiles, iſtis cavitatitatibus diutius inhaereant, ad humores tranſeant tardius, & ibi diverſas quidem ab illis, ſed levioris momenti inducant mutationes.

§. 29.

Alcoholis modica portio ore excepta, halitus in-

ſtar

ſtar ſe ſtatim diffundit per omnia, ſubit poros, nervos grate afficit, ſtimulat, agitat, Spiritus animales, naturales, vitales excitat, movet, omnes fibras ſolidas roborat, firmat, incitat, agilitatem auget.

§. 30.

Convenit igitur frigidis, phlegmaticis, Senibus, ubi fibrae ſolidae ſeri copia ſtagnantis inundatae, flaccidae, ad motum inertes languent, aut vitio nutrimenti, vel eius ad loca nutrienda applicationis, laxiori laborant particularum cohaeſione. Augebit in his Appetitum, juvabit digeſtionem, aſſimilationem alimenti, Sanguinis elaborationem, attenuationem & depurationem, ſecretiones & excretiones.

§. 31.

Dum acrimoniam acidam in Ventriculo, primis viis & Maſſa humorum temperat & abſorbet (§. 24. n. 7.); ſanat inde nata mala, ructus & vomitus acidos, morſus ventriculi, famem vagam, dolores inteſtinorum ſpaſticos, diarrhoeas, teneſmos; in reliquo corpore pruritum, pallorem, algorem extremitatum &c.

§. 32.

Ergo eadem potio, intemperanter nimis uſurpata, omne

omne Ventriculi acidum conſumit, appetentiam ſenſim imminuit, abolit, digeſtionem turbat; fiunt ructus nidoroſi, amaricantes, vomitus bilioſi, diarrhoeae putridae bilioſae; humores alcaleſcunt; ſales & olea exaltantur; unde acrimonia, phlogoſes, ſolidorum deſtructio, nutrimenti defectus. obſtructiones, inflammationes, ſuppurationes, gangraenae &c.

§. 33.

Eadem intemperantia, quicquid à virtute alcoholis roborante (§. 29.) boni expectari poterat, in malum vertitur, dum fibrae ſolidae nimis exſiccatae, rigidae ſenſum & agilitatem amittunt, vix excitandae, niſi eodem potu fortiori ſemper & majori copia ingerendo, effectu mere tranſitorio.

§. 34.

Quo tandem efficitur, ut alcohol in vaſa minima, lymphatica, excretoria, vel abſorbentia, ventriculi & inteſtinorum ſe inſinuans, coagulet ibi ſerum (§. 24. n. 3.), hoc cum ſuis canalibus concreſcat, mutetur in fibram craſſam, ſolidam, nihil tranſmittentem, hinc pernicies primae coctionis officinae.

§. 35.

Dum vero gliſcit haec ſeri in his locis coagulatio, fieri non poteſt, quin perpetuo particulae, in molem naturali maiorem coalitae, proluantur, & reliquo miſceantur ſanguine venoſo; unde in truncum Venae Portae congeſtae; hinc infinitis ramificationibus per Hepatis ſubſtantiam actae haerent in ejus extremis, vaſcula diſtendunt, obſtruunt, impediunt. Hinc eſt, quod noxas diaetae ſpirituoſae ſemper primum percipit Hepar.

§. 36.

Quo diutius hae mali cauſae perſeverant, eo majori ſemper inferciuntur vaſa Hepatis copia ſeri coagulati, non putridi, nec facile corrumpendi: raro enim obſtructiones a tali cauſa natae phlegmonem, aut ſuppurationem producunt; ſed diſtendunt modo, proxima premunt, ictus ſanguinis a tergo venientis excipiunt; quo fit, ut totum Viſcus ſoepe in mirabilem excreſcat molem.

§. 37.

Loquor haec ipſe expertus aliquoties. Cum enim cadavera eorum, qui abuſu Spiritus Vini mortem ſibi

bi conſciverant, cultro anatomico ſcrutarer, ſtupendae magnitudinis inveni Hepar, cujus reliqua figura, color & externa facies ſanum Viſcus referebant: Cultro adacto, uti mollis ſecabatur axungia. In vulnere ſatis profundo vaſa apparebant nulla. Diligenter inquirenti nec vomica, nec ſanies, nec foetor obſervari poterat: Sed omnia, ſi molem & obſtructionem excipias, ſanis ſimillima. Majora tamen vaſa juſto ampliora eſſe videbantur.

§. 38.

Hinc etiam intelligitur, cur in hujusmodi cadaveribus Vaſa Meſaraica ſanguine nigro adeo turgida inveniantur? cur Spiritu Vini labefactatis alvus liquida?

§. 39.

Dum alcohol in Oris, Faucium, Stomachi principia Venae cavae, vel in oſcula vaſorum lacteorum penetrat, atque ſic flocci ſeri coacti per omnem ſanguinem venoſum fluitant; tunc primi haerent in anguſtiſſimis extremitatibus Arteriae pulmonalis, cum his concreſcunt, tranſitum cruoris in Venam pulmonalem intercipiunt; unde difficilis ſanguinis motus per viſcus tenerrimum, canalium adhuc perviorum diſtenſio, ruptura, ulcera, tophi, vomicae, haemo-

ptyſis; reſpiratio laborioſa, anhela, motu corporis exacerbata, liquidi in vaſa bronchialia expreſſio, tuſſis; ſanguinis in ventriculum dextrum renixus, cordis labor, palpitatio, pulſus inordinatus, & infinita alia, quae hinc perſpicue deduci poſſunt, mala.

§. 40.

Quoniam, quo propior eſt homo ſuae origini, eo molliores & debiliores quidem fibras, ſed majorem vaſorum habet numerum; hic vero adoleſcente aetate ſenſim imminuitur, & creſcit contra robur ſolidi; dum canales cum ſuis liquidis in fibras craſſas coaleſcunt; & tandem ſenes decrepiti ob vaſculorum penuriam, & ſolidi rigiditatem fato mere naturali funguntur; alcohol porro ſerum coagulat, vaſcula contrahit, adeoque iſtam concretionem maxime promovet; hinc fit perſpicuum, Spiritum Vini in corpore juvenili praepropere accelerare id, quod ſponte ſeri attuliſſent anni, & ſic immaturos ſenes mortem occumbere decrepitorum.

§. 41.

Si Seri, ab eadem cauſa coagulati, moleculae in cavis cordis & auricularum, lacertulis & fibris tendinoſis implicantur, rudimen a fiunt naſcentis Polypi. Ex ſanguine enim, praeprim s verſus ventriculum

dextrum

dextrum reſtagnante (§. 39), coagulo denſatum ſerum continuo ſecedit, priori ſe agglutinat, molem auget; vaſa replentur, motus cordis & ſanguinis ſufflaminatur, atque ſuo ordine ſuccedunt cordis polypoſi phaenomena.

§. 42.

Elaſtica alcoholis expanſio, ad calorem mirifice aucta (§. 24. n. 6.) ſubitam inducit plethoram cum toto ſuo ſymptomatum apparatu. Licet enim craſi ſanguinis naturali, vel etiam in fibris motricibus exiſtat elementum connatum, aereum, elaſticum, oſcillationis in fluidis & ſolidis moderamen, quod acute ſuſpicatur, & ad febrium Theoriam pulchre applicat Vir in his dijudicandis non minus, quam in Artis exercitio admirabilis WERLHOFIVS (*s*): quoties tamen huic peregrinum illud adjungitur, & ita elaſticitas in ſanguine ultra fas & aequum intenditur, fieri non poteſt, quin maxima omnium functionum oriatur perturbatio, Orgaſmi, vis praevalida fluidi, ſolidi ultra tonum protenti inertia, motuum ſuffocatio &c.

§. 43.

Scimus, in reliquis fere omnibus ſerum ſanguinis convenire cum albumine Ovorum, diſcrepare vero

(*s*) *Obſervat. de Febribus p. 74 ſqq.*

vero in eo, quod neque tam prompte coeat cum alcohole, neque in maſſan adeo ſolidam & compactam denſetur, ſed fruſtalatim congrumeſcat. Cuius differentiae ratio in eo poſita eſſe videtur, quod albumen totum, quantum eſt, in pabulum pulli naſcentis conſumendum, naturae homogeneae, praeter partes nutritias nihil in ſe contineat peregrini: cum econtra ſerum ſanguinis & urinoſa quaedam retineat, & aquoſi plurimum; cui albumen tunc demum fit aſſimile, ſi aqua diluitur; ſic enim, uti ſerum, & tardius coit cum alcohole, & in maſſam laxiorem.

§. 44.

Si Albumen duplo aut triplo aquae diluitur, atque deinde ei affunditur alcohol, tunc turbatur quidem liquor, & lacteſcit, & tenuiſſimi, molliſſimi, leviſſimi flocculi albi, diu haerent ſuſpenſi, quorum craſſiores fundum ſenſim petunt; nihil tamen concreſcit ſolidi; nihil, quod non leviſſimo attritu, diſſolvi iterum & in priorem fluiditatem reverti queat, apparet. Et haec quidem ita fiunt in quiete.

§. 45.

Ex quo intelligitur, ſerum ſanguinis humani, quod in diverſis individuis varia diluitur aquae copia, diver-

verſimode ſe habere ad vim alcoholis coagulantem: tantam ejus interdum eſſe poſſe aquoſitatem, ut ſub uſu ſpiritus Vini nihil omnino ei metuendum ſit a coagulo; quin potius tenue nimis & fluxum eodem, tanquam remedio, intra juſtos conſiſtentiae terminos cogi queat: praeſertim ubi auctus motus, calor, corporis exercitium, & aeris uſus liberioris accedat. Hoc maxime valere de phlegmaticis, frigidis, ſenibus, vel ſub coelo craſſo, humido, uliginoſo, degentibus: hos non tantum ſine noxa ferre ſpiritum Vini, ſed eo etiam indigere quam maxime.

§. 46.

Exinde reſpondetur ad quaeſita: cur Potus ſpiritus Vini nocet juvenibus, cholericis, ſiccis? unde tanta potulenti ejusdem neceſſitas navigantibus, maritimis, Batavis; vel noſtratibus etiam, quam diu apud hos commorantur, antea minus aſſuetis, tum ob id ſanis? cur hi minus iterum ferunt, in patriam reduces?

§. 47.

Ab admiſtu Spiritus Nitri dulcis, rite parati, ſerum ſanguinis non cogitur, ſed conſervat fluiditatem; licet nebula tenerrima, albida, opacet ſenſim liquorem prius pellucidum.

§. 48. Quo-

§. 48.

Quoniam itaque tam acidum, quam alcohol, quodlibet ſeorſim affuſum ſero, hoc celerrime coagulat, & in ſolidas condenſat moleculas; utraque vero intime commixta dant liquorem vinoſum, parum vel nihil coagulantem; hinc ſequitur, acida, potui ſpirituoſo interpoſita, noxios effectus ſi non penitus avertere, multum tamen mitigare, vel etiam morbis jam inde natis utiliter adhiberi poſſe.

§. 49.

Si enim malum eſt recens, ſi acceſſerit abſtinentia, non omnem reſpuit medelam. Juvabunt maxime alcalina volatilia. urinoſa, quae ſanguinis fluiditatem conſervare, & coagula reſolvere docuit experientia; vel quae ſale acri penetrante, nec tamen calefaciente nimis, quale ineſt ſemini ſinapi & ſimilibus, torpidas fibras excitare, & ad motus vegetiores ſollicitare valent.

§. 50.

Vbi vero diuturno & immoderato Spiritus Vini fortioris uſu jam penitius inſidet, atque inveteravit labes; ubi viſcera vitalia obſtructa, tumida vel tabe confecta, non faciunt officium, tum graviſſimi, & nulla arte ſuperandi ſuccedunt morbi: Dyſpnoea, Cachexia, Phthiſis, Hydrops, mors.

F I N I S.